

דף צ'

הגמרא הביאה את מה שאמר רבינא בר שילא, ר"א ור"ע נח' אם מועלים באימורי קק"ל שיצאו לפ' זריקה
שאימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים פסולים. כעת אומרת הגמרא, שלכאורה דבריו תלויים במחלוקת תנאים. ששנינו, רבי אליעזר אומר, אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים, אין מועלים בהם אפילו לאחר זריקה, מפני שהזריקה אינה מועילה לקבעם במעילה. ואין חייבים עליהם משום פיגול¹⁴²⁴, נותר, וטמא¹⁴²⁵. רבי עקיבא אומר, מועלים בהם וחייבים עליהם משום פיגול נותר וטמא. ולכאורה רבי אליעזר ורבי עקיבא נחלקו כשהכניסם והיו בפנים בשעת זריקה. ורבי אליעזר אומר שהזריקה לא הועילה משום שהם משום ניפסלו ביוצא. ורבי עקיבא סבר שהם לא נפסלו ביוצא. אמר רב פפא, אם האימורים היו בפנים בשעת זריקה לדברי הכל הזריקה הועילה. ונחלקו כשבשעת הזריקה הם היו מחוץ לעזרה. רבי אליעזר סובר שזריקה אינו מועילה ליוצא, ורבי עקיבא סובר שזריקה מועילה ליוצא.

שואלת הגמרא, הרי רב פפא הוא שאמר שרבי אליעזר ורבי עקיבא לא נחלקו אם זריקה מועילה לשתי הלחם שיצאו בין שחיטה לזריקה כאשר הם היו בשעת הזריקה בחוץ לעזרה. ולדברי הכל הזריקה אינה מועילה ליוצא. והמחלוקת היא רק כשחזרו ונכנסו לפני? עונה הגמרא, שרב פפא אמר זאת רק בשתי לחם שאינן מגוף הזבח, והם ניתרים בזריקת הדם של הכבשים. ולכן רבי עקיבא מודה שהזריקה אינה מועילה להם כשהם בחוץ. אבל באימורים שהם חלק מגופו של הזבח, רבי אליעזר ורבי עקיבא חולקים כשהם בחוץ.

הגמרא שואלת, מדוע שנינו שהעופות קודמים למנחות מפני שהן מיני

רפ"א שנח' בב' הלחם כשחזרו לפנים שאינם מגופו של הקרבן

1424 שהוא כמי שלא נזרק עליהן הדם ולא קרבו כל מתיריהם. רש"י.

1425 כמו שא' במנחות (דף כה:): הניתר לטהורין חייבין עליו משום טומאה שאין ניתר לטהורין אין חייבין עליו משום טומאה. ואימורין התרבו לטומאה מאשר לה' התרבו כמו בשר שחייב עליו רק לאחר זריקה, ולא לפני זריקה. ולאלה הזריקה לא הועילה. רש"י. ובתוס' כ' שהטעם הוא כמו שא' לעיל בסוף ב"ש (דף מה:): בהוכשר ליקרב וזה אין ראוי ליקרב עד אחר זריקה.

דמים, אדרבה! המנחות צריכות להיות קודמות מפני שישנן בצבור כביחיד, ואין קרבן עוף בציבור¹⁴²⁶? עונה הגמרא, שהמעלה של קרבנות העוף שהם מיני דמים חשובה יותר מהמעלה שהמנחות ישנן בציבור.

עוד שואלת הגמרא, מדוע ששנינו שמנחת חוטא שבאה על חטא קודמת למנחת נדבה. אדרבה מנחת נדבה שהרי טעונה שמן ולבונה? עונה הגמרא, שהמעלה של מנחת חוטא שמכפרת על חטא עדיפה.

מסתפקת הגמרא, האם מנחת נדבה שטעונה השמן ולבונה קודמת למנחת סוטה. או שמנחת סוטה שבאה לברר עון קודמת למנחת נדבה? ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו, שמנחת חוטא קודמת למנחת נדבה מפני שבאה על חטא. מנחת חוטא קודמת למנחת נדבה מפני שהיא מכפרת, אבל מנחת סוטה לא קודמת למנחת נדבה. דוחה הגמרא, שהמשנה לא אומרת שמנחת חוטא קודמת מפני שהיא מכפרת על חטא, אלא מפני שהיא באה על חטא. וגם מנחת סוטה באה על חטא.

הספק אם מנחת נדבה קודמת או מנחת סוטה קודמת לא נפשט

ומביאה הגמרא ראייה שמנחת נדבה קודמת למנחת סוטה ממה ששנינו בברייתא, זו

זו שבאה מחיטים קודמת לזו שבאה משעורים

קודמת לזו, שזו באה מן החיטין וזו באה מן השעורין. ודוחה הגמרא שהברייתא לא אומרת שמנחת נדבה קודמת למנחת סוטה, אלא שמנחת חוטא קודמת למנחת סוטה. ושואלת הגמרא שמנחת חוטא קודמת מפני שהיא מכפרת, ומנחת סוטה אינה מכפרת? עונה הגמרא, שגם אם מדובר במנחת נדבה קשה שהיא קודמת מפני שהיא טעונה שמן ולבונה. אלא יש לומר שהתנא נקט טעם אחד משני הטעמים. וכך אפשר לומר גם שהברייתא מדברת במנחת חוטא והתנא נקט אחד הטעמים.

הגמרא שואלת, מנין לומדים שחטאת העוף קודמת לעולת העוף¹⁴²⁷? ומביאה דתנו רבנן, מה בא ללמד הכתוב "והקריב את אֶשֶׁר לַחֲטָאת רֹאשׁוֹנָה"? שאין לומר

חטאת עוף קודמת לעולת עוף

1426 יש מנחה בצבור במנחת העומר ושתי הלח. עוף אינו בצבור כמו שלומדים בתמורה (דף יד) "והקריב" היחיד מביא עוף ואין צבור מביאין עוף. רש"י.

1427 לעיל בדם חטאת קודם לדם עולה צריכים את הכתוב אפילו שהטעם מפורש במשנה משום שמכ' אחד משמע שחטאת קודמת ומאחד משמע שעולה קודמת. אבל כאן קשה ל"ל קרא הרי חטאת העוף מרצה! ושם כיון שאין בה הקטרה לא מועיל הטעם הזה. תוס'.

שבא ללמד שהחטאת תקרב ראשונה, שהרי אחרי כן התורה כתבה: "וְאֵת הַשְּׂנִי יַעֲשֶׂה עֹלָה".¹⁴²⁸ אלא התורה תלתה את הקדמתו בשם חטאת ללמד בבנין אב שכל החטאות יקדמו לעולות הבאות עמהן. חטאת העוף לעולת העוף, וחטאת בהמה לעולת בהמה, ואפילו חטאת העוף לעולת בהמה. ואומרת הגמרא שלמדנו שחטאת העוף קודמת לעולת העוף מ"וְאֵת הַשְּׂנִי יַעֲשֶׂה עֹלָה". ושחטאת בהמה קודמת לעולת בהמה מהריבוי¹⁴²⁸ של הכתובים: "וּפָר שְׁנֵי בָן בָּקָר תִּקְחַ לְחֹטְאֹת" "וַיַּעֲשֶׂה אֶת הָאֶחָד חֹטְאֹת וְאֵת הָאֶחָד עֹלָה"¹⁴²⁹. ושחטאת העוף קודמת לעולת בהמה¹⁴³⁰ מבנין אב¹⁴³¹.

רא"א כ"מ שנתחלפה חטאת חטאת, שואלת הגמרא ממה ששנינו בברייתא, רבי אליעזר אומר שבכל מקום שנתחלפה חטאת, והעופות באין תחתיה בדלות¹⁴³², חטאת קודמת. וכאן, ביולדת, עולה קודמת, מפני שהעוף בא תחת העולה והבהמה היא העיקר. כל מקום שבא על חטא חטאת קודמת, וכאן, ביולדת שהקרבן אינו בא על חטא אלא להתירה לאכול בקדשים ולהכנס לבית המקדש, עולה קודמת. וכל מקום ששני קרבנות העוף באים בדלות תחת אחד, חטאת קודמת¹⁴³³. וכאן, ביולדת עניה שאין בא תחת הבהמה אלא העוף של העולה¹⁴³⁴, עולה קודמת. ועולת בהמה של יולדת קודמת לחטאת, שהרי גם החליפין שלה, עולת העוף שבאה תחתיה בעניות, קודמים לחטאת. ויש סתירה בין מה ששנינו בברייתא למה ששנינו במשנה שחטאת העוף קודמת לעולת בהמה?

אמר רבא, הברייטא אינה אומרת שהכתוב הקדים את עולת יולדת לחטאת העוף להקרבתה. אלא שהכתוב הקדים את עולת העוף רק

¹⁴²⁸ בשיטמ"ק אינו גורס מדריי רחמנא אלא מדרב, מדרשתו של רבי לעיל דף פ"ט ע"ב.

¹⁴²⁹ ולא קשה הרי ברישא שנינו שדם חטאת קודם לדם עולה. מפני שצ' להשיע את שהוא אפי' בעולה הבאה לשם חטאת כמו ששנינו וכן בהקדישה. תוס'.

¹⁴³⁰ כגון יולדת עשירה שמביאה כבש לעולה ותור או בן יונה לחטאת. רש"י.

¹⁴³¹ במה שא' בפ' תמיד נשחט (פסחים נט.). זה בנה אב לכל החטאות שיקדמו לעולות וקי"ל שאפילו חטאת העוף לעולת בהמה קשה קצת הלשון וקיימא לן כו'. הרי מבנין אב לא משמע יותר מדבר זה. ועוד קשה מה שא' לכל החטאות. תוס'.

¹⁴³² כגון במטמא מקדש (ויקרא ה) שעיקרו חטאת בהמה ובדלות נתחלפה שתי תורים. רש"י.

¹⁴³³ כמו במטמא מקדש שב' העופות באים תחת חטאת אחד שהרי בעשירות לא חייב אלא חטאת. רש"י.

¹⁴³⁴ שגם אם היתה מביאה בעשירות היתה מביאה עוף לחטאת עם עולת בהמה. רש"י.

שתהיה מוזכרת בתורה תחילה, ולא כדי שתקרב תחילה¹⁴³⁵. והחטאת קודמת לעולה כמו שלומדים בבנין אב.

הגמרא שואלת מהברייתא שאומרת שפרים קודמים לאילים, איילים לכבשים, לשעירים. ולכאורה הברייתא מדברת בקרבנות המוספים של חג הסוכות¹⁴³⁶!. והברייתא אומרת שהכבשים שהם עולה קודמים לשעירים שהם חטאת? ואומרת הגמרא שהברייתא אינה מדברת בקרבנות החג אלא בקרבנות נדבה, ששניהם עולות. הפרים קודמים לאילים מפני שהם התרבו בנסכים, וכן האילים קודמים לכבשים מאותו טעם. הכבשים קודמים לשעירים מפני שהכבשים נתרבו בהקרבת האליה¹⁴³⁷.

פר כהן משיח קודם לפר הע' ושואלת הגמרא ממה ששנינו בברייתא, פר כהן דבר פר הע' דבר לפר ע"ז משיח קודם לפר העלם דבר של צבור¹⁴³⁸, פר העלם דבר של צבור קודם לפר עבודת כוכבים, שזה חטאת וזה עולה. פר עבודת כוכבים קודם לשעירי עבודת כוכבים, ואפילו שפר עבודת כוכבים הוא עולה ושעירי עבודת כוכבים הם חטאת. והברייתא אומרת שיש עולה שקודמת לחטאת? ואין לומר שאפשר להביא ראיה שהחטאת קודמת לעולה מהרישא של הברייתא, שאומרת שפר העלם דבר קודם לפר עבודת כוכבים. פר העלם דבר של צבור קודם לפר עבודת כוכבים!. מפני שאין מי שאומר שהחטאת אינה קודמת לעולה בשני קרבנות ממין אחד. והמקשה רצה להביא ראיה מהברייתא שמצאנו מקום שבשני קרבנות משני מינים שונים לא אומרים שהמין הקטן של החטאת קודם למין גדול של העולה?

ואומרת הגמרא שבארץ ישראל אמרו משמו של רבא בר מרי שחטאת עבודת כוכבים

בא"י א' חטת בלא א' עולה קודמת
ורבא א' כמשפט פ' קודם לשעיר

1435 תוס' שואלים על רש"י שפירש למקראה שתהיה נקראת בענין תחילה מה החידוש בזה. וה"ר חיים מפרש להקדישה תחילה שיקדיש העולה קודם החטאת, אבל להקריב חטאת קודמת. ומה ששנינו במשנה וכן בהקדישה אינו מדבר מיירי ביולדת אע"ג שמשמע קצת שהוא על כל מה ששנינו שחטאת קודמת לעולה בהקרבה בכל אלו וכן בהקדישה. וקשה לפי מהגמרא בערכין פרק האומר משקלי עלי (דף כא.). שלפירוש ה"ר חיים כיון שצריכה להקדיש עולה קודם לחטאת א"צ למשכן ועל כרחא תביא שתיהן. תוס'.

1436 תוס' שואלים אולי לא מדובר בדם אלא באברי עולה שקודמים לאימורי חטאת. תוס'.

1437 אפ' שמדובר בעולה שכולה כליל יש בהם צד ריבוי למזבח בשלמים וחטאת. רש"י

1438 הטעם מפורש בהוריות (דף יג) כאשר שרף הפר הראשון ראשון יהא לפר העדה לכל מעשיו. רש"י.

כתובה בתורה בלא האות אל"ף : "ושעיר עזים אחד לחטת". ללמד שחטאת זו אינה שאינו כשאר חטאות, שכל חטאת שבתורה הבאה עם עולה חטאת קודמת לעולה ובזו העולה קודמת. רבינא אמר, בפר העולה ושעיר החטאת של עבודת כוכבים כתוב "כַּמִּשְׁפָּט" "וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט" שסדר הקרבתו הוא כמו הסדר של הכתובים שפר קודם בהם לשעיר. ולפי התירוץ הזה אפשר לומר שהברייטא מדברת בקרבנות החג. וכיון שכתוב בהם "כַּמִּשְׁפָּט" מקדימים את קרבנות העולה שנכתבו בתורה קודם לשעירי החטאת שכתובים אחרונים.

חטאת העוף עולת בהמה ומעשר מי קודם
הגמרא מביאה את השאלה בחטאת העוף ועולת בהמה ומעשר שעומדים להקרבה, איזו מהן קודם¹⁴³⁹? אם מקדימים את חטאת העוף, הרי המעשר שהוא מין זבח קודם לחטאת העוף¹⁴⁴⁰! ואם מקדימים את המעשר, הרי עולת בהמה קודמת למעשר! ואם מקדימים את עולת הבהמה, הרי חטאת העוף קודמת לעולת בהמה? בבבלי אמרו, שמין זבח עדיף, ומקדימים את המעשר, ואחר כך את חטאת העוף, ואת העולה. ובארץ ישראל אמרו, שמקדימים את חטאת העוף, ואחריה את העולה, ואחריה את המעשר. כיון שמקדימים את החטאת לעולה מגזירת הכתוב, החשיבות של עולת הבהמה שהיא חשובה יותר מהמעשר¹⁴⁴¹ נכנסה בחטאת העוף, והגביהה אותה יותר מהמעשר¹⁴⁴².

משנה

כל החטאות שבתורה קודמות לאשמות, מפני שדמה ניתן על ד' קרנות ועל היסוד, חוץ מאשם מצורע, כיון שהוא בא להכשיר את המצורע

1439 תוס' כ' שאפשר להסתפק כעין זה באבדתו ואבדת חבירו וכיבוד אב ואם, למ"ד משל בן איזו מהן קודם? תקדום אבדתו יש כיבוד אב ואם שקודם למ"ד שמשל בן. תקדום אב ואם יש את אבדת חבירו שא' באלו מציאות (ב"מ דף לב.) שאפילו אמר לו אביו אל תחזיר לא ישמע לו כו'. תקדום אבדת חבירו יש את אבדתו שקודמת לאבדת חבירו. תוס'.

1440 תוס' שואלים שתקדום חטאת העוף מק"ו ומה עולת בהמה שהיא חמורה וכולה כליל ומין זבח קודמת למעשר, חטאת העוף קודם לה מעשר שאינו כליל ועולת בהמה קודמת לו אינו דין שחטאת העוף קודם לה. כמו שא' בסנהדרין (דף לה:) שרציחה דוחה שבת מק"ו ומה עבודה שדוחה שבת רציחה דוחה אותה שבת שנידחת מפני עבודה אינו דין שתהא רציחה דוחה אותה. וי"ל שמה שחטאת העוף קודמת לעולה הוא חידוש, ולא לומדים ממנו. תוס'.

1441 שהיא קדש קדשים וכליל ומגזירת הכתוב החטאת קודמת ואף על פי שזו מין זבח. רש"י.
1442 לבטל את החשיבות של שם מין זבח שבו שהרי גם בעולה יש את אותה חשיבות והכתוב אמר שהיא אינה קודמת. ולכן יקדים את חטאת העוף לעולה ועולה למעשר. רש"י.

לקדשים ולביאת מקדש, והטהרה תלויה בו יש בו חשיבות¹⁴⁴³.

כל האשמות שבתורה כל האשמות באים בני שתי שנים, וצריכים להיות בשווי של שני סלעים לפחות. חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע, שהן באין בני שנתן ואין באין בכסף שקלים.

כשם שקודמים בהקרבתן כך קודמין באכילתן, חטאת לאשם, אשם לתודה, תודה לשלמים, ושלמים לבכור. שלמים של אמש, שבאו אתמול לעזרה ושהו עד היום ושחטם¹⁴⁴⁴, ושלמים של יום. של אמש קודמין לשל יום. שלמים של אמש, חטאת ואשם של היום, שלמים של אמש קודמין דברי רבי מאיר¹⁴⁴⁵. וחכמים אומרים חטאת קודמת, מפני שהיא קדשי קדשים¹⁴⁴⁶.

ובכולן רשאין הכהנים לשנות באכילתן, לאוכלם צלויים שלוקים ומבושלים¹⁴⁴⁷. לתת לתוכו תבלי חולין ותבלי תרומה, דברי רבי שמעון. רבי מאיר אומר לא יתן לתוכו תבלי תרומה, שלא יביא התרומה לידי פסול, שהתרומה תאסר באכילה במקרה שהקרבתן יהיה נותר.

גמרא

הגמרא מביאה ספק, מה הדין בתדיר ומקודש, דם עולת תמיד שהוא קרבן תדיר, ודם חטאת שקודם לעולה מפני שהוא מרצה¹⁴⁴⁸. האם התדיר קודם למקודש או שהמקודש קודם לתדיר¹⁴⁴⁹?

1443 אפי' שחטאת מצורע היא מכשירה ומכפרת י"ל שכיון שמתן בהונות הוא מדם האשם הוא נחשב יותר מכשיר. או שכל חטאות שבתורה אינן בחטאת הבאה עם האשם אלא בשאר חטאות. תוס'.

1444 רש"י מפ' שהמדובר לענין הקדמת ההקרבה ותו' הביא פירש"י שהשאלה היא לענין האכילה. 1445 לפי פירש"י בנוסח שלפנינו השאלה היא לענין הקרבה. בשלמים שהובאו אמש לעזרה ולא נשחטו עד היום. ולד"ה שחיתתם קודמת לשלמים של היום, והוא הדין בשלמים של היום שהובאו מקודם ששחיתתם קודמת לשלמים שהובאו אחריהם. תוס' מביא את רש"י בכת"י שפירש שהשאלה היא בשלמים שנשחטו אתמול ויש להקדים את אכילתם מפני שיש זלוזל להשהותם כל כך שצורת הבשר מתקלקלת. ועל חנם דחק לפרש כך שהרי יש להקדים את אכילתם מפני שלשלמים של אמש אין היתר אלא עד הלילה, וחטאת ואשם של היום נאכלים עד הבקר. תוס'.

1446 והוא הדין אשם שהוא קדש קדשים. תוס'.

1447 אע"ג ששנינו שלוקין ואח"כ מבושלין שלוקה הוא יותר מבישול כמו שמוכח בחולין (דף קיא.) ממה שא' בכבד שלוקה אוסרת ונאסרת. תוס'.

1448 או עולות מוספי ראש חדש ופר העדה זה תדיר וזה מקודש. רש"י.

1449 תוס' שואלים על מה שרש"י פ' כגון דם עולת תמיד ודם חטאת שבתח' הפרק מפרשים ש"מלבד עולת הבוקר" מדבר בעבודת הדם. וכ' שנראה כלשון אחר שפי' בעולת מוספי ר"ח ופר העדה. תוס' שואלים שנפשוט ממה ששנינו במשנה מוספי שבת קודמין למוספי ר"ח, ומשמע אפילו עולת מוסף של שבת קודמת לחטאת מוסף של שבת ר"ח. וי"ל שכיון שעולת מוסף של שבת קודמת לעולת מוסף ר"ח משום שהיא תדירה. היא קודמת גם לחטאת שהכ' הושה את העולה של מוסף עם החטאת. תוס'.

